

הַנִּתְּנָה לְמִשְׁחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מִסַּכְתָּ יוֹמָא

תּוֹכֵן

- א. אין קינין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן.....1
- ב. מטמא מקדש עני והפריש מעות לקינו והעשיר... מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו ... מטמא מקדש עשיר והביא קרבן עני לא יצא.....2
- ג. והא אין פדיון לעוף.....3
- ד. קשר לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח ... ולנשחט כנגד בית שחיטתו בא לו אצל פרו שניה .. ומתודה ... ולנשחט ... אקשירה קאי שמע מינה ... משקל שני סלעים.....3

דף מא.

א. אין קינין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן

"קן חובה" היינו שמביאים לקרבן חובה שתי תורים או שני בני יונה, אחד לחטאת ואחד לעולה אנו מוצאים א. ביולדת ב. במצורע ג. בזב ד. בזבה שסופרים הם שבעה ימים לטהרתם, טובלים במים חיים, ומביאים שתי תורים או שני בני יונה, אחד לחטאת ואחד לעולה

וכן ה. בנוזר ו. במי שעבר על שבועת העדות ז. במי שעבר על שבועת ביטוי ח. במי שעבר על טומאת מקדש וקדשיו.

כל חייבי קינין¹ שבתורה שהפרישו מעות לקיניהן, רצה להביא בכל המעות חטאת העוף לבדה יביא, רצה להביא בהן עולת העוף לבדה יביא, אפילו אמר אלו דמי חטאתי ואלו דמי עולתי², יש לו לערב המעות וליקח בהן כאחד חטאתו ועולתו, או ליקח בכל חטאת או עולה, שאין הקינין מתפרשות אלא בלקיחת הבעלים הנקרא "קן מפורשת" שבהם המביא קבע בפירוש

¹ רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ה הלכה יא

² משמע אפילו אם אמר בעת הפרשת המעות, ועיין הר המוריה שהקשה שבגמ' משמע ששעת הפרשת המעות כשעת לקיחה ותי' דאחר דאיצטריך לומר לר' חנא להגיה הברייתא ואח"כ ליקח תו לא איצטריך לדחוקה נפשין לר"ח לחדש שעת הפרשה בשעת לקיחה. וכ"כ באברהם יגל שם. אולם עיין ערוך השולחן העתיד הלכות פסולי המוקדשין סימן קלד סעיף כג שלדעתו גם העת ההפרשה מתפרש וגרס ברמב"ם כל חייבי קינין שהפרישו מעות לקיניהן [סתם] רצה וכו' ואפילו אמר אח"כ אלו לחטאתי וכו' יש לו לערב המעות וכו' או ליקח בכל המעות חטאת או עולה, דכשם שאין הקינין מתפרשין אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן כמו כן אין המעות מתפרשות אלא או בשעת הפרשה או בשעת לקיחה"

הַנִּכְתָּא לְמִשְׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מִסְכַּת יוֹמָא

כשקנאם³ איזוה מן העופות יהא לחטאת ואיזה לעולה. אבל אם קנה שנים לחובתו, ואחר זמן אמר זה לחטאתי וזה לעולתי לא הוקבעו ויכול לשנותם.

וכן הקינין מתפרשות בעשיית כהן כשהמביא לא קבע איזה מן העופות יהא לחטאת ואיזה לעולה. והוא הנקרא "קן סתומה" שהכהן מקריב כרצונו, עוף אחד לחטאת ועוף אחד לעולה.

המביא כמה קינים סתומות בבת אחת – הכהן מקריב מחציתן חטאות ומחציתן עולות. ברם, אם לא הביאן בבת אחת אלא אחת אחת, אין הכהן רשאי לערבן, וגם אינו רשאי להקריב שתי חטאות מקן אחת ושתי עולות מקן אחרת, אלא חייב הוא לקבוע בכל קן בפני עצמה איזה מן העופות יהא לחטאת ואיזה לעולה.

וכן שנים שלקחו קיניהן⁴ בעירוב או שנתנו דמי קיניהן לכהן לאיזה שירצה הכהן יקריב חטאת ולאיזה שירצה יקריב עולה, שאין הקינין מתפרשין אלא בלקיחת הבעלים או בעשיית הכהן כמו שביארנו.

י"א⁵ שגם בשאר קרבנות אין קדושתן מתפרשת אלא בקריאת שם בעת לקיחתם, או כשמקדיש את הבחמה, אך הפרשת המעות אינה קובעת.

ב. מטמא מקדש עני והפריש מעות לקינו והעשיר... מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו... מטמא מקדש עשיר והביא קרבן עני לא יצא

בכל הקרבנות לא חלקה תורה בין עני לעשיר מלבד ששה קרבנות, שחילקה בהם והוא "קרבן עולה ויורד" המורגל בלשון חכמים, שמותר להקריבו ממינים שונים בהתאם למצבו החומרי של המקריב. העשיר מביא את קרבנו מן הצאן, העני מביא שתי תורים או שני בני יונה, ובחלק מהמקרים מי שאין ידו משגת לשתי תורים או לשני בני יונה מביא עשירית האיפה סולת.

ואלו הן א. הנשבע שבועת עדות בשקר בין בשוגג בין במזיד. ב. הנשבע שבועת ביטוי לשקר בשוגג. ג. הטמא שאכל קדש בשוגג, ד. הטמא שנכנס למקדש בשוגג. בארבעה אלו יש שלושה סוגי קרבנות: העשיר מביא את

³ כס"מ שם

⁴ רמב"ם שם פרק ה הלכה ה

⁵ תוס' ישנים בסוגיין ד"ה והא הכא מובא בהר המוריה כאן.

הַנִּתְּנָה לְמִשְׁחָה בְּדֶף הַיּוֹמִי

מִסַּכְתָּ יוֹמָא

קִרְבָּנוּ מִן הַצֵּאן, הָעֵנִי מִבֵּיא שְׁתֵּי תוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה, וְדָל שְׁבַדְלִים מִבֵּיא עֲשִׁירִית הָאִיפָה סוּלָת.

ד. הַמְצוּרָע דְּכִתִּיב וְאִם דָּל הוּא וְגו'. ה. הַיּוֹלָדֶת דְּכִתִּיב וְאִם לֹא תִמְצָא יֶדֶה וְגו', בְּשְׁנֵי הָאֲחֵרוֹנִים יֵשׁ שְׁנֵי סוּגֵי קִרְבָּנוֹת בְּלִבְד: קִרְבֵּן עֲשִׂיר וְקִרְבֵּן עֵנִי, אֲבָל אֵין קִרְבֵּן מִיּוֹחַד לְדָל שְׁבַדְלִים.

עֵנִי שֶׁהִקְרִיב קִרְבֵּן עֲשִׂיר יֵצֵא וְעֲשִׂיר שֶׁהִקְרִיב קִרְבֵּן עֵנִי לֹא יֵצֵא⁶.

וּלְפִיכָךְ אִם הִיָּה עֵנִי⁷ וְהִפְרִישׁ מַעוֹת לְעֲשִׁירִית הָאִיפָה וְהִעֲשִׂיר יוֹסִיף עֲלֵיהֶן וַיֵּבִיא עוֹף, הִפְרִישׁ לְעוֹף וְהִעֲשִׂיר יוֹסִיף עֲלֵיהֶן וַיֵּבִיא כִּשְׁבָּה אוֹ שְׁעִירָה, אֲפִילוּ הִיָּה מוֹרִישׁוֹ גּוֹסֵס הָרִי זֶה עֵנִי עַד שִׁימוֹת מוֹרִישׁוֹ וַיִּירָשֶׁנוּ.

עֲשִׂיר שֶׁהִפְרִישׁ קָן לְמִכְרָה⁸ וְלִקְחָהּ בְּדַמְיָהּ כִּשְׁבָּה אוֹ שְׁעִירָה, וְהָעֵנִי יֵבִיא קָן זֶה⁹ שֶׁהָרִי נִרְאָה קָן זֶה לֹא עָתָה.

דָּף מֵא:

ג. וְהָאֵין פְּדִיוֹן לְעוֹף

עֲשִׂיר שֶׁהִפְרִישׁ¹⁰ כִּשְׁבָּה אוֹ שְׁעִירָה וְנִפְלָה בָּהּ מוֹם וְהָעֵנִי, אִם רָצָה יֵבִיא בְּדַמְיָהּ עוֹף, אֲבָל אִם הִפְרִישׁ עוֹף וְנִפְסָל, לֹא יֵבִיא בְּדַמְיָהּ עֲשִׁירִית הָאִיפָה שְׁאֵין לְעוֹף פְּדִיוֹן. שְׁנֵאמַר¹¹ "וְהִעֲמִיד אֶת הַבְּהֵמָה לְפָנָי הַכֹּהֵן" בְּהֵמָה נִפְדִּית וְאֵין הַעוֹפוֹת נִפְדִּים

ד. קֶשֶׁר לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית בְּרֹאשׁ שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח ... וּלְנִשְׁחַט
כִּנְגַד בֵּית שְׁחִיטָתוֹ בֹּא לֹא אֲצֵל פְּרוֹ שְׁנִיָּה .. וּמִתּוֹדָה ...

⁶ רמב"ם הלכות שנגנות פרק י הלכה יג

⁷ רמב"ם שם הלכה י

⁸ פירוש משום דאין לעוף פדיון, ואיך הוי קדושת דמים, לכן מיירי שהפריש למכירה. אור שמח

⁹ אף על פי שהיא קדושת דמים שהיא נדחית, ולמה לא נדחית מפני שדיחוי מעיקרו אינו דיחוי והרי נראה קן זו לו עתה. דעיקר דיחוי הוי מה שדחה בידים ובקדושת ממון רובה הוה דיחיה בידים כמו בכאן שהוא עשיר והפריש לקן ובדחייה בידים דווקא דיחוי מעיקרא אינו דיחוי. ולפ"ז שפיר קאמר אף על פי שהוא קדושת דמים שהיא נדחית, כלומר מפני שדחה אותה בידים מ"מ לא נדחית מפני שהיא דיחוי מעיקרו, אבל בנראה ונדחה בדחייה בידים הוי דיחוי. ערוך השולחן העתיד שם סעיף כא

¹⁰ רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ה הלכה י, ושנגנות שם יא. ועיין היטב הלכות איסורי מזבח פרק ו הלכה ד

¹¹ לשון התורה כהנים פ' בחוקותי פרשה ד

הַנִּתְּנָה לְמִשְׁחָה בְּדֶף הַיּוֹמִי

מִסְכַּת יוֹמָא

וּלְנִשְׁחַט ... אֶקְשִׁירָה קֵאִי שְׁמַע מִינָה ... מִשְׁקַל שְׁנִי סְלָעִים

לְאַחַר שֶׁהִגְרִיל עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים וְהוֹקְדָשׁוֹ אֶחָד לְחֵטְאֵת לַה' וְאֶחָד לְשִׁילוּחַ
לְעִזְאֹזֶל, קוֹשֶׁר¹² לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית¹³ כְּלוֹמֵר חֲתִיכַת צֶמֶר סְרוּק צְבוּעַ אֲדוּם¹⁴
מִשְׁקַל שְׁתֵּי סְלָעִים בְּרֹאשׁ שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח¹⁵, וּמַעֲמִידוֹ כִּנְגַד בֵּית שְׁלוּחוֹ
כְּלוֹמֵר שֶׁהַעֲמִידוֹ בַּשַּׁעַר הַמְּזֻרְחִי בַּמָּקוֹם שֶׁמוֹצִיאִין אוֹתוֹ לְשַׁלְחוֹ.

וְקוֹשֶׁר חוּט שְׁנִי¹⁶ לְנִשְׁחַט כִּנְגַד בֵּית שְׁחִיטָתוֹ כְּלוֹמֵר עַל צוּאָרוֹ¹⁷, שֶׁלֹּא
יִתְעַרְבוּ זֶה בְּזֶה וְלֹא בְּאַחֲרֵים¹⁸. וַיֵּאָדָּא שֶׁלְנִשְׁחַט אֵינוֹ קוֹשֶׁר כְּלוֹם¹⁹.

וְלֵאחֶר מִכֵּן בֹּא לוֹ אֶצֶל פְּרוּ פַּעַם שְׁנִי²⁰ וְסוּמֵךְ שְׁתֵּי יָדָיו עַל רֹאשׁוֹ וּמִתּוֹדָה
וִידוּי שְׁנִי, וְכַךְ הוּא אוֹמֵר אֲנִי הַשֵּׁם. הִטָּאתִי. עֲוִיתִי. פָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵי
וִבִּיתִי. וּבְנִי אֶהְרֵן עִם קְדוֹשְׁךָ. אֲנִי בְשֵׁם. כִּפָּר נָא לְחַטָּאִים וְלַעֲוֹנוֹת וְלַפְּשָׁעִים.
שְׁחַטָּאתִי וְשַׁעֲוִיתִי וְשִׁפְשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵי וִבִּיתִי. וּבְנִי אֶהְרֵן עִם קְדוֹשְׁךָ. כִּפָּתוֹב

¹² רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ג הלכה ד, ופרק ד הלכה א

¹³ ולחלן סז. מבואר שהיה רק חצי לשון מכיון שחציו קשר בפתח ההיכל בתחילה ואח"כ התקינו שקושרו בסלע.

¹⁴ ר"ב יומא ד, ב

¹⁵ והקשה בנבחרת ארי בסוגייתנוהלא בזבחים דף פ"ט תנן כל המקודש מחבירו קודם את חבירו ושעיר לה' קדיש טפי שמתן דמו לפניו ובמשתלח ליבא מתן דם כלל ואמאי הקדים להתעסק בקשירת הלשון של המשתלח קודם לשל שם ועיין באור הישר שתי דחילוק גדול בין שתי הקשירות, דלנשחט הוא רק סימן שלא יתערב בחבירו ובשל אחרים וסימן זה איתא נמי במשתלח שיועיל גם לשל שם, נוסף לקשירה של משתלח שיש בו צורך לידע אם הלבין כמש"כ התוס' סוף הדף, ולכן היתה קשירת המשתלח נחוצה טפי.

¹⁶ שכיון שאינו אלא לסימן שלא יתערבו בחוט בעלמא סגי. תו"ד"ה של שעיר. אך ברא"ש כתב "קושר לשון אחד בצוארו"

¹⁷ רא"ש בסד העבודה כס"מ שם, ג, ד ותמה על הרמב"ם שלא פירש. וכעין זה תמה הרא"ש על סדר "אתה כוננת" שלא הזכירו

¹⁸ דצמר דשעיר המשתלח היה מתלבן כשהשליכו לצוק, וצמר הנשחט היה מתלבן כשתלו הצמר אחר השחיטה על פתח ההיכל, כשהגיע המשתלח לצוק, והיה סימן טוב לישראל תפארת ישראל – הלכתא גבירתא מסכת יומא פרק ד משנה א

¹⁹ כ"כ במים חיים בדעת הרמב"ם וכן מוכח בסדר "אתה כוננת" ועיין הר המוריה שכתב דמשו"ה דחו סוגיא זו מהלכה דהא איבא סתמא בברייתא דלא כסוגיא דהכא דתניא ביומא דף ס"ז. ת"ר בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח האולם מבחוץ הלבין היו שמחין וכו' התקינו שיהיו קושרין אותו חציו בסלע וחציו בין קרניו ע"כ. מבואר מברייתא זו דמתחלה לא היו קושרין כלל על ראש שעיר המשתלח ג"כ ואח"כ הוא שהתקינו כן א"כ קשה קודם התקנה למה לא היו חוששין שלא יתערב השעיר המשתלח בשאר השעירים ובשעיר הפנימי. אלא על כרחך צריכין אנו לומר דלא חיישינן כלל לשמא יתערבו דהא כהנים זריזין הם ובפרט בעבודת יוה"כ דמצותו בכהן גדול דזריז טפי וסתמא דברייתא זו דלא כסוגיא דהכא לכן השמימו הרמב"ם ובעל סדר אתה כוננת סוגיא זו מהלכה.

²⁰ מעשה רוקח שם

הַלְכָתָא לְמִשְׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מסכת יומא

בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ מִפִּי כְבוֹדְךָ. כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְדֹד תִּטְהָרוּ.

וְגַם כֹּאן כִּשְׁהָיוּ שׁוֹמְעִים שְׁלוֹשׁ פַּעֲמִים אֶת הַשֵּׁם הַנּוֹכְבָד, הָיוּ נֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם כֹּל הַכֹּהֲנִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בַּעֲזָרָה, וְאוֹמְרִים בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד וְכו'.